

Taşımali İlkokullarda Müdürlerin Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesi

(Mevcut Çalışma Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi Olarak Sunulmuştur).

Tanju URASLU

(Düzce Avni Akyol İlk ve Ortaokul Müdürü)

Özet: Bu araştırmanın amacı; taşımali ilkokullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmektir. Bu araştırma, taşımali ilkokullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları ortaya çıkaracağı için; sorunların kaynağının tespiti ve bu sorunlara çözümler üretme noktasında fayda sağlayacaktır. Bunun yanında, sorunlara bulunacak çözümlerle de taşımali ilkokullardaki eğitimin-öğretim kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Araştırmanın evreni, 2014–2015 eğitim öğretim yılında ... il merkezinde bulunan 8 taşıma merkezi ilkokulda görevli 8 okul müdüründen oluşmaktadır. Bu çalışmada 8 okul müdürüne ulaşılabilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir: Taşımali İlkokul müdürlerinin milli eğitimden kaynaklanan, aileden kaynaklanan, çevreden kaynaklanan sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Taşımali İlkokul uygulaması, okul müdürü, karşılaşılan sorunlar.

Identify The Problems That The Principles Of Mobile Primary Schools Encounter

Abstract: The purpose of this research is to identify the problems that the principles of mobile primary schools encounter. Since this research is going to bring out the problems that the principles of mobile primary schools encounter; it will help to identify the source of the problems and developing solutions. Also, it will help increase the quality of the education in mobile primary schools. The population of the research are principles who work in 8 different mobile primary schools in the 2014-2015 educational year in the city centre of ... In this research, qualitative research method has been used to analyze the data. The findings of this research have been summarized below; There are problems of mobile primary schools which are transportation, food, educational services, school-parent relations and workload which differ on amount.

Key Words: Mobile primary schools, manager, teacher, encountered problems.

Problem Durumu

Eğitim, insanlığın doğuşundan beri daima olagelmıştır; günümüzde de uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda süregelmektedir. (Varış, 1998: 6). Eğitim, insan tarafından geliştirilen ve insanın özelliklerini geliştirmekte kullanılan bir araçtır. Bu yüzden eğitim, insanlık var olduğu sürece var olacak bir kavramdır. Uluslararası anlamda ele alınan ve devletlerin görevleri arasında yer alan eğitim, 1948'de yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinde temel eğitim hakkı adı altında garanti ve imza altına alınarak evrenselleşmiştir. Bu temel eğitim hakkından her bireyin yararlanabilmesi için, Birleşmiş Milletler, UNESCO, Avrupa Konseyi, UNICEF, UNDP ve Dünya Bankası gibi çeşitli uluslararası kuruluşlar önderlik yapmakta ve destek sağlamaktadır. (Başaran, 1983: 13).

Her insan, kendi temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış eğitim olanaklarından yararlanabilmelidir. Bu ihtiyaçlar, hem temel öğrenme amaçlarını (okuma-yazma, sözlü anlatım, rakamsal işlemler ve problem çözme vb.), hem de insanların varlıklarını sürdürmek, kapasitelerini geliştirmek, onurlu bir biçimde yaşamak ve çalışmak, kalkınmaya her anlamda katılmak, yaşam standartlarını yükseltmek, bilinçli karar vermek ve öğrenmeyi sürdürebilmek için gerek duydukları temel öğrenimin içeriğini kapsar. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1999a: 1).

Eğitim, anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin görevi olarak görülmekte, aynı zamanda ekonomik açıdan "eğitilmiş insan gücü" en verimli üretim alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir. (MEB, 2005: 14).

Zorunlu eğitim; devletin, her yurttaşını devlet okullarında veya devlete bağlı okullarda eğitime yetkisidir. (Başaran, 2006: 25). Eğitimin önemini kavrayan ülkeler, eğitim sistemlerinde çok büyük öneme sahip olan zorunlu eğitim süresini arttırmaya ve bu eğitimi istisnasız her bireye kazandırmaya gayret göstermektedirler. (Kavak, 1997: 3-4). Gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan ülkemizde de eğitim ve temel eğitim hakkı anayasamızda ve ilgili yasalarla garanti altında alınmıştır. (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 1995; Aktaran: Kavak, 1997: 63).

Taşınmalı Eğitimin gerekçelerini MEB'in 1991/23 sayılı Genelgesinde; güç şartlar içinde birleştirilmiş sınıf öğretimi yapan okulların sayısını azaltmak, küçük yerleşim birimlerindeki okullarda okuyan çocuklarımızı daha iyi imkânlarda yetiştirmek, ilköğretim hizmetlerini yurt çapında dengeli bir şekilde yaygınlaştırmak, - Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak, niteliği yükseltmek, olarak belirtilmektedir.

Taşınmalı ilköğretim uygulamasına 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren deneme amaçlı olarak Kırklareli'de 3, Kocaeli'de 2 merkezde başlanmıştır. Uygulamanın başarılı ve verimli görülmesiyle çalışma, 1990-1991 öğretim yılından itibaren Antalya, Çankırı, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Kırklareli ve Kocaeli illerinde seçilen 77 merkezde devam edilmiştir.(Büyükkaragöz ve Şahin, 1995: 40-42). Taşınmalı ilköğretim, 1989 yılından 1994 yılına kadar çıkarılan emir ve genelgelerle yürütülmüş, 1994 yılında "Taşınmalı İlköğretim Yönergesi" yürürlüğe konulmuştur. Bu yönerge ise MEB'in 2007/53 sayılı genelgesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Şuan yürürlükte olan Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği, 2000 yılında yayımlanmıştır.

Taşınmalı ilköğretim uygulamasında ortaya çıkan sorunlar bu uygulamanın düzenli ve sağlıklı işleyişine engel olmaktadır. Bu sorunların doğru tespit edilmesi ve

ortaya konan sorunlara gerçekçi ve etkili çözüm önerilerinde bulunulması, uygulamanın sağlıklı ve daha faydalı olabilmesi için hayati öneme sahiptir. Şu an taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamının yaygınlığı, taşınan öğrenci sayısı ve maliyeti düşünüldüğünde bu uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünün ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Bu araştırmanın amacı; taşıma merkezli ilkokullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunabilmektir.

Problem Cümlesi

Taşıma merkezli ilkokullarda görev yapan okul müdürlerinin yaşadıkları sorunlar nelerden kaynaklanıyor?

Alt Problemler

Araştırma probleminin çözümüne katkıda bulunmak için geliştirilen alt problemler de şunlardır:

1. Milli eğitimden (Mevzuattan) kaynaklanan sorunlar nelerdir?
2. Aileden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
3. Çevreden kaynaklanan sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Ülke genelinde 81 ilde bulunan bütün taşıma merkezi ilköğretim okulunda öğrencinin günü birlik taşınarak eğitim öğretim görmesi, bu okulların genelde kırsal kesimde bulunması ve bazı illerde yapılan araştırmalarda taşınmalı ilköğretim okullarının kendilerine özgü sorunlarının tespit edilmiş olması, taşınmalı ilköğretim okullarında yaşanan sorunların tespitini önemli ve gerekli kılar. ... ilinde, taşınmalı ilkokulları ve bu okullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmeye yönelik bir araştırmaya rastlanmamış olması bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu araştırma, taşınmalı ilkokullarında görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları ortaya çıkaracağı için; sorunların kaynağının tespiti ve bu sorunlara çözümler üretme noktasında fayda sağlayacaktır. Bunun yanında, sorunlara bulunacak çözümlerle de taşınmalı ilkokullardaki eğitimin-öğretimin kalitesi dolaylı yoldan katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Tarama modelinde olan araştırma, kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamların sistematik olarak incelenebilmesi (Ekiz, 2003) ve algıların, olayların doğal ortamda gerçekçi, bütüncül bir biçimde ortaya konulmasını amaçladığı (Yıldırım ve Şimşek, 2005) için nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenen 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ... ilinde Taşınmalı İlkokullarda görev yapan müdürler oluşturmaktadır. Bu örnekleme türü ile araştırmacı yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçip araştırmaya hız ve kolaylık sağlamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcıların gönüllüğüne özen gösterilmiştir. Katılımcıların tamamı ilkokul müdürü olup, 5'i kadın 3'si erkektir, mesleki kıdem olarak 3-24 yıl arası kıdeme sahiptirler. Konunun etik, yasal ve sosyal yönü nedeniyle araştırma yapılan okul ve müdür isimleri kodlamalarla gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, standartlaştırılmış açık uçlu soru tekniğine uygun olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Bu form esneklik, standartlık, bir konuda derinlemesine bilgi toplama ve katılımcıların düşüncelerini istedikleri gibi yazıya dökme imkânı verdiği, veri toplama-çözümleme kolaylığı sağladığı için sıklıkla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Ekiz, 2003; Balcı, 2009). Müdürlerden gerçek düşünce ve deneyimlerini yansıtmalarını temin etmek, görüşmeci yanlılığı ve öznelliğinin doğuracağı zararları engellemek için görüşlerini sınırlandırmadan yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. Formun hazırlanmasında geçerlik ve güvenilirlik için; literatür taranıp açık uçlu sorular hazırlanmış, sorulara cevap verileceği yönünde gönüllülük çerçevesinde katılımcı teyidi alınmıştır. Görüşme formunda 3 açık uçlu soru bulunmaktadır.

Taşıma merkezli ilkokullarda görevli okul müdürlerinin yaşadıkları sorunlar

1. Millî eğitim kaynaklanan sorunlar, nedenleri ve çözüm önerileri nelerdir?
2. Aileden kaynaklı sorunlar, nedenleri ve çözüm önerileri nelerdir?
3. Çevreden kaynaklanan sorunlar, nedenleri ve çözüm önerileri nelerdir?

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik stratejilerinden yararlanılmış, bulguların gerçekliği, benzer ortamlarda sonuçların geçerliği, süreçlerin birbirleriyle tutarlığı, verilerin nesnel bir yaklaşımla toplanması ve sonuçların nesnel bir biçimde belirlenmesine yönelik kanıtlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. .

Veriler nitel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak için birbirine benzer veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Bu doğrultuda birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiş, okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edilerek yorumlanmıştır. Yorumların benzerlik, farklılık ve ilişkileri dikkate alınarak görüşler temalara yerleştirilmiştir. Elde edilen bulgular kuramsal bilgiler doğrultusunda yorumlanıp sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcıların kimliklerinin gizli tutulması etik açıdan uygun bulunduğundan, bulguların sunumunda Müdürler M1, M2, ...M8 şeklinde kodlanmıştır. Araştırma verileri 2014-2015 eğitim-öğretim yılı içerisinde araştırmaya gönüllü olarak katılıp, formu doldurmak isteyen taşıma merkezli ilkokul müdürlerine uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada müdürlerden elde edilen bulgular tablolar halinde sunulup yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan müdürlerin milli eğitimden kaynaklanan sorunlar kavramına yönelik görüşleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Milli eğitimden kaynaklanan sorunlara yönelik görüşler

Katılımcı görüşü	Katılımcı	n
Servis şoförlerinin yeterli eğitime sahip olamamaları	M1,M2,M5,M6,M7,M8	6
Servislere öğrenci dışında yolcu alınması	M4,M7,M8	3
Servis araçlarının yolcu kapasitesi üstünde öğrenci taşımaları	M7,M8	2
İhaleyi alan araçların yetersizlikleri	M7, M8	2
Taşıma esnasında öğrencilerin servis aracı içerisindeki olumsuz davranışları	M7, M8	2
Servis şoförlerinin hareket saatlerine uymamaları	M3,M4,M7,M8	4
Servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasında olumsuz davranışları	M2,M7,M8	3
Gelen yemeğin sağlıklı ve hijyenik olmaması	M4,M7,M8	3
Gelen yemeğin besin değerinin yetersizliği	M7, M8	2
Gelen yemeğin öğrenciyi doyuracak miktar ve kalitede olmaması	M1,M5,M6,M7,M8	5
Gelen yemeğin yenmesi için uygun yer olmaması	M4,M7,M8 M7,M8	3 2
Öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere katılamamaları	M6,M7,M8	3
Taşımayla gelen öğrencilerin servis araçlarıyla yolculuk yapmalarından kaynaklanan rahatsızlıkları	M3,M5,M6,M7,M8	5
Taşıma merkezli okullarda iş yükünün fazla olması	M3,M5,M7,M8	4
Okul yönetiminde artan sorunlar		

Tablo 1’e göre müdürler taşıma ile ilgili milli eğitimden kaynaklanan sorunlara yönelik görüşler (n=6), Servislere öğrenci dışında yolcu alınması (n=3), Servis araçlarının yolcu kapasitesi üstünde öğrenci taşımaları (n=2), İhaleyi alan araçların yetersizlikleri (n=3), Taşıma esnasında öğrencilerin servis aracı içerisindeki olumsuz davranışları (n=2) Servis şoförlerinin hareket saatlerine uymamaları (n=4), Servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasında olumsuz davranışları (n=3), Gelen yemeğin sağlıklı ve hijyenik olmaması (n=3), Gelen yemeğin besin değerinin yetersizliği (n=2), Gelen yemeğin öğrenciyi doyuracak miktar ve kalitede olmaması (n=5), Gelen yemeğin yenmesi için uygun yer olmaması (n=3), Öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere katılamamaların(n=2), Taşımayla gelen öğrencilerin servis araçlarıyla yolculuk yapmaları(n=3), Taşıma merkezli okullarda iş yükünün fazla olması (n=5), Okul yönetiminde artan sorunlar (n=4) anlamlarını yüklemektedirler.

Taşıma Merkezli okul müdürlerinin verdikleri cevaplara ilişkin önemli görülüp özel bulunan kısımları kendi ifadeleri ile aşağıda gösterilmiştir.

M1“Servis şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması.”, M4“Servislere öğrenci dışında yolcu alınması.”,M5“İş yükünün fazla olmasına bağlı oluşan olumsuz davranışlar.” M6” Taşımali öğrenciler için gelen yemeğin yeterli olmaması”M3” İş yükünün fazla olması” M2”Servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasındaki olumsuz davranışları ” konusunda önemli görülen noktalarda veri sağlamaktadır.

Taşıma merkezli okullarda müdürlerin aileden kaynaklanan sorunlar nelerdir? sorusuna yönelik müdürlerin görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Taşıma merkezli okullarda müdürlerin aileden kaynaklı yaşadıkları sorunlara yönelik görüşler

Katılımcı görüşü	Katılımcı	n
Öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle velilerin toplantılara katılmamaları	M2,M3,M4,M6,M5,	5
Öğrencilerin evlerinin uzak olması sebebiyle veliler ve öğretmenler arasındaki iletişimsizlik	M2,M3,M4,M7,M8	5
Öğrencilerin evlerinin uzak olması sebebiyle velilerin OGYE gibi çalışma gruplarında aktif görev alamaması	M3,M5,M6,M7,M8	5
Velilerin bayram ve anma programlarına katılmamaları	M6,M7,M8	3
Taşımali okullar belirlenirken velilerin görüşünün alınmaması	M4,M7,M8	3

Tablo 2’deki görüşlere göre okullarda müdürlerin aileden kaynaklanan sorunların türleri; Öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle velilerin toplantılara katılmamaları (n=5), Öğrencilerin evlerinin uzak olması sebebiyle veliler ve öğretmenler arasındaki iletişimsizlik (n=5),Öğrencilerin evlerinin uzak olması sebebiyle velilerin OGYE gibi çalışma gruplarında aktif görev alamaması ile ilgili sorunlar (n=5), Velilerin bayram ve anma programlarına katılmamalarına ilişkin sorunlar (n=3), Taşımali okullar belirlenirken velilerin görüşünün alınmaması. (n=3) Bu konuda müdür görüşlerinden özel ve önemli görülenleri şu şekildedir:

M1“taşımali gelen öğrencilerin maddi durumlarına bakılmaksızın km hesabı yapılarak taşınma yapılıyor, aynı yerden gelen öğrenciler km olarak hesap yapıldığı için diğer öğrenci maddi durumu kötü olduğu halde taşınmıyor”, M2“Evlerinin uzak olması veliler ile okul iletişimini azaltıyor. ”M4“Taşımali okullar belirlenirken velilerin hiçbir şekilde görüşünün alınmaması olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.” görüşleri bu durumu yansıtan görüşlere örnektir.

Taşımali ilkokullarda çevreden kaynaklanan sorunlara yönelik neler yapılmaktadır? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Taşımali ilkokullarda müdürlerin çevreden kaynaklanan sorunlarına yönelik görüşler

Katılımcı görüşü	Katılımcı	n
Taşımali eğitimde yolların bozuk olması ile ilgili sorunlar	M1,M4,M6,M7,M8	5
Öğrencilerin okul ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması	M4,M6,M7,M8	4
Öğrencilerde yola bağlı yorgunluk ile ilgili sorunlar	M2,M3,M4,M5,M6,M7,M8	7

Tablo 3’3 göre yolların bozuk olması özellikle kış aylarında ortaya büyük sorunlar çıkarmaktadır (n=5), öğrenciler okul ve arkadaşları ile uyum problemi yaşamaktadır (n=4), öğrenciler erken kalkmak zorunda kalmakta ve eve geç ulaştıkları için yorgun olmaktadır (n=7). Aşağıdaki görüşler bu duruma örnektir:

M1 “Yolların bozuk olması ve servislerin buna dikkat etmemesi öğrencilerde sıkıntıya sebep olmaktadır”, M4 “ Öğrencilerde yola bağlı oluşan yorgunluk ders başarılarına da etkilemektedir”.

Tartışma ve Yorum

Bu bölümde, alt problemlere ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması, alt problemlerin ele alınma sırasına uygun olarak yapılmıştır.

Servis Hizmetleri ile İlgili Sorunlar

Okul müdürlerine göre, servis şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmamalarıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Baş (2001) ve Kabaş (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçları, bu sonucu destekler niteliktedir. Baş (2001) ve Kabaş (2006) araştırmalarında; araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu sonuçla ilgili olarak, öğrenci taşıma işlerinde görevli servis şoförlerinin bir kısmının bu hizmeti verebilecek yeterli eğitime sahip olmadığı ve bu durumun da taşımali ilköğretim uygulamasında aksama ve sorunlara yol açtığı söylenebilir.

Okul müdürlerine göre, servislere öğrenci dışında yolcu alınmasıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sonucu destekleyen sonuçları Karakütük (1996), Büyükboyacı (1998), Kabaş (2006), Receptoğlu (2006) ve Özgün (2007)’ün de ortaya koymuştur. Bu kişilerin yaptığı araştırmalarda, servis araçlarına öğrenci dışında yolcu alındığı, bu yolcuların da yöre halkından kişiler olduğu bilgisine ulaşmışlardır. Bu durum, öğrenci servislerini denetleyen birimlerce yeterli ve düzenli denetim yapılmamasından veya bu ihmallerle ilgili gerekli cezai yaptırımların gerektiği gibi uygulanmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Okul müdürlerine göre, servis araçlarının yolcu kapasiteleri üstünde öğrenci taşımalarına bağlı sorunla yaşanmaktadır. Bu sorun; bazı yerleşim birimlerinden taşınan öğrencilerin sayısı gelen nakillerle artış gösterebilmekte ve buna bağlı olarak tam kapasite çalışan bazı araçların dönem içinde ayrı bir taşıma ihalesi yapılamadığı için kapasitelerinin üzerinde öğrenci taşımamasından kaynaklanıyor olabilir.

Okul müdürlerine göre, ihaleyi alan araçların yetersizlikleriyle ilgili (ısıtma, emniyet tedbirleri, havalandırma vb.) sorunlar yaşanmaktadır. Bu sonucu destekler nitelikteki sonuçlara, Altunsaray (1996) ve Kabaş (2006) da ulaşmıştır. Altunsaray (1996), kışın

araçların yeterince ısınmadığını; Kabaş (2006) ise taşıma araçlarının taşımaya uygun olmadığını tespit etmiştir. Bu sorunun; bazı araçlar sürücülerinin, periyodik araç bakımlarını düzenli olarak yaptırmadığı ve yakıt giderinin artacağı endişesiyle araç içi ısısının yeterli düzeye erişmeden servis hizmeti görevini yerine getirmesinden kaynakladığı söylenebilir.

Okul müdürlerine göre, taşıma esnasında öğrencilerin servis aracı içerisindeki olumsuz davranışlarıyla (gürültü yapma, camdan sarkma, ayakta yolculuk yapma vb.) ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Servis araçlarında böyle bir sorunun ortaya çıkmasını önleyecek bir görevlinin bulunmaması ve öğrencilerin araç içinde nasıl davranılması gerektiğini bilmemeleri bu gibi sorunların yaşanmasına sebep olabilir.

Okul müdürlerine göre, servis şoförlerinin hareket saatlerine uymamalarıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorun, denetim zaafindan kaynaklanıyor olabilir. .

Okul müdürlerine göre, servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasındaki olumsuz davranışlarıyla (sigara içme, yüksek sesle müzik dinleme vb.) ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorun; bazı araç sürücülerinin, kendilerine ait olumsuz davranışların öğrenciler üzerinde nasıl bir etki bıraktığı konusunda bilgi sahibi olmamalarından veya bu konuyla ilgili bilgi sahibi oldukları halde umursamaz bir tavır sergilemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu sonucu, Recepoğlu (2006)'nun araştırma sonucu destekler niteliktedir. Recepoğlu (2006) araştırmasında, araç sürücülerinin araç içerisinde sigara içmesi ile ilgili sorunların yaşandığını tespit etmiştir.

Yemek Hizmetleri ile İlgili Sorunlar

Okul müdürlerine göre, taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin sağlığa uygunluğu ve hijyen bakımından sorunlar yaşanmaktadır. Taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin besin değerinin yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.

Taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin öğrenciyi doyuracak miktarda olmamasıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Özgün (2007) yaptığı araştırmasında bu sonucu destekler nitelikte sonuca ulaşmıştır. Özgün (2007)'ün araştırma sonuca göre, taşımalı eğitim kapsamındaki öğrencilere dağıtılan yemek yetersizdir.

Yönetici ve öğretmenlere göre, taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin yenilebilmesi için uygun yer olmamasıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumun sebebi; taşıma merkezi okulların, taşıma merkezi olmadan önce taşımalı ilkökul uygulamasına uygun hale getirilmemesi ve taşıma merkezi olduktan sonra fiziki anlamda yetersizliklerin giderilmemesiyle açıklanabilir. Bu sonucu destekler nitelikteki sonuçlara yaptıkları araştırmalar neticesinde Büyükboyacı (1998), Recepoğlu (2006), Özgün (2007) ve Kabaş (2006) da ulaşmıştır. Bu kişilerin ulaştıkları ortak sonuç; okulda, taşımalı öğrencilerin öğle yemeklerini yiyebilecekleri uygun bir yer olmadığıdır.

Yemek hizmetleriyle ilgili yaşanan sorunlar genel olarak ele alındığında; yemek ihalesini alan bazı firmaların, düzenli bir şekilde denetlenmemeleri sebebiyle ihale bedelinin altında hizmet vererek kar oranını artırma çabasından kaynaklanıyor olabilir. Yemek hizmetleri ile sorunların genelini destekler nitelikteki sonuçlara Özkan (1997), Küçüköğlü (2001) ve Yılmaz (1998) da ulaşmıştır. Özkan (1997), Küçüköğlü (2001) ve Yılmaz (1998) araştırmalarında, taşınan öğrencilerin öğle yemeği ile ilgili sorunlarının bulunduğunu ortaya koymuşlardır.

Okul-Veli İlişkileri ile İlgili Sorunlar

Okul müdürlerine göre, taşınmalı gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle bu öğrenci velilerinin veli toplantılarına katılmamaları ve rutin okul ziyaretlerinde bulunmamaları ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Arı (2003)'nın yaptığı araştırmasında elde ettiği sonuç, bu sonucu desteklemektedir. Arı (2003) yaptığı araştırmada, taşınan öğrenci velilerinin okuldaki veli toplantılarına katılım oranlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul müdürlerine göre, taşınmalı gelen öğrenci velilerinin, Okul Aile Birliği ve OGYE (Okul Geliştirme ve Yönetim Ekibi) gibi çalışma guruplarında aktif görev almamaları ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sonucu destekler nitelikteki sonuca Yılmaz (1998) da ulaşmıştır. Yılmaz (1998) araştırmasında, taşınan öğrencilerin velileri ile okul yöneticileri ve öğretmenlerin işbirliği yapmalarında problemlerin olduğunu ortaya koymuştur.

Okul müdürlerine göre, taşınmalı gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olmasından dolayı bu öğrenci velileri ile öğretmenler arasındaki iletişim sorunu yaşanmaktadır. Altunsaray (1996) yaptığı araştırmada, taşıma merkezi olan okullarla taşınan öğrenci velileri arasında yeterli iletişim kurulmadığı sonucuna ulaşmıştır. Altunsaray (1996)'ın ulaştığı sonuç, bu sonucu destekler niteliktedir.

Okul müdürlerine göre, taşınmalı gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle bu öğrenci velilerinin resmi bayram ve anma programlarına katılmamalarına ilişkin sorunlar yaşanmaktadır.

Taşınan birimlerin köy ve köy altı yerleşim birimleri olması sebebiyle bazı taşınan birimlerden taşıma merkezi okula servis araçlarının dışında ulaşım imkanının olmaması, okul-veli ilişkilerini olumsuz etkiliyor olabilir.

Eğitim-Öğretim ile İlgili Sorunlar

Okul müdürlerine göre, taşımayla gelen öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere (egzersiz çalışması, kurs, etüt çalışması vb.) katılmamasıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sonucu, Reçepoğlu (2006)'nın araştırma sonucu desteklemektedir. Reçepoğlu (2006) araştırma sonucu olarak; taşınmalı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sportif faaliyetlere ve sosyal etkinliklere yeterince katılmamasına ilişkin sorunlar tespit etmiştir. Servis araçlarının okul çıkışında görev gereği hemen hareket etmeleri, taşınan öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere katılmamaların sebebi olarak gösterilebilir.

Okul müdürlerine göre taşınmalı gelen öğrencilerin servis araçlarıyla yolculuk yapmalarına bağlı yorgunluk, bulantı, kusma, baş ağrısı vb. sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum, bazı araç şoförlerinin nizami araç kullanmamaları ve yolların taşımaya uygun olmamasıyla ilişkilendirilebilir. Bu sonucu, Yılmaz (1998), Arı (2003), Baş (2001) ve Kabaş (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçları destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda sonuç olarak; Yılmaz (1998), öğrencilerin yolculuk yapmalarından kaynaklanan yorgunluk gösterdiklerinden derslerde dikkat ve ilginin azaldığını; Arı (2003), taşınmalı öğrencilerin bir çoğunda baş ağrısı en fazla hissedilen rahatsızlık olduğunu; Baş (2001) ve Kabaş (2006) ise taşınmalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düştüğünü ortaya koymuştur.

Okul müdürlerine göre, taşınan okullardan gelen öğrencilerin yeni okul ve sınıf ortamına uyum sağlayamamalarıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum, taşıma merkezi okulların genelinde mevcut öğrenci sayısı az olduğu için norm kadro uygulaması gereği rehber öğretmenin olmamasından ve sınıf-şube rehber öğretmenleri tarafından da yeterli rehberlik hizmetlerinin verilememesinden

kaynaklanıyor olabilir. Bu sonucu, Kabaş (2006)'ın araştırma sonucu desteklemektedir. Kabaş (2006)'ın araştırma sonuçları arasında, taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamadığı ve bunun okul ve sınıf ortamında soruna neden olduğu sonucuna rastlanmaktadır.

İş Yüğü ile İlgili Sorunlar

Okul müdürlerine göre, taşıma merkezi okullarda iş yükünün fazla olmasına bağlı olarak okul yöneticilerinin (, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı) olumsuz tutum ve davranışlarından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Taşımalı ilkokul uygulamasının taşıma merkezi okullarda iş yükünü arttırdığını ve yöneticilerin rutin görevlerine bu iş yükünün de eklenmesi sonucu ortaya çıkan durumdan, yöneticilerin tutum ve davranışları olumsuz etkilenmektedir denilebilir. Bu sonucu, Baş (2001) ve Kabaş (2006)'ın araştırma sonuçları desteklemektedir. Baş (2001) ve Kabaş (2006)'ın araştırma sonuçlarına göre; taşımalı ilkokul uygulaması, okul yönetiminde sorunların artmasına sebep olmaktadır.

Sonuçlar

1. Okul müdürleri servis şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmamalarıyla ilgili sorunlar, yaşamaktadır.
2. Okul müdürleri servislere öğrenci dışında yolcu alınmasıyla ilgili sorunlar, yaşamaktadır.
3. Okul müdürleri servis araçlarının yolcu kapasiteleri üstünde öğrenci taşımalarına bağlı sorunlar yaşamaktadır.
4. Okul müdürleri ihaleyi alan araçların yetersizlikleriyle ilgili (ısıtma, emniyet tedbirleri, havalandırma vb.) sorunlar yaşamaktadır.
5. Okul müdürleri taşıma esnasında öğrencilerin servis aracı içerisindeki olumsuz davranışlarıyla (gürültü yapma, camdan sarkma, ayakta yolculuk yapma vb.) ilgili sorunlar yaşamaktadır.
6. Okul müdürleri servis şoförlerinin hareket saatlerine uymamalarıyla ilgili sorunlar, yaşamaktadır.
7. Okul müdürleri servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasındaki olumsuz davranışlarıyla (sigara içme, yüksek sesle müzik dinleme vb.) ilgili sorunlar yaşamaktadır.
8. Okul müdürleri taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin sağlığa uygunluğu ve hijyen bakımından sorunlar yaşamaktadır.
9. Okul müdürleri taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin besin değerinin yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşamaktadır.
10. Okul müdürleri taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin ihale bedeline uygun kalite ve değerde olmamasıyla ilgili sorunlar yaşamaktadır.
11. Okul müdürleri taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin öğrenciyi doyuracak miktarda olmamasıyla ilgili sorunlar yaşamaktadır.
12. Okul müdürleri taşımalı öğrenciler için gelen yemeğin yenilebilmesi için uygun yer olmamasıyla ilgili sorunlar yaşamaktadır.
13. Okul müdürleri taşımalı gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle bu öğrenci velilerinin veli toplantılarına katılmamaları ve rutin okul ziyaretlerinde bulunmamaları ile ilgili sorunlar yaşamaktadır.
14. Okul müdürleri taşımalı gelen öğrenci velilerinin, Okul Aile Birliği ve OGYE (Okul Geliştirme ve Yönetim Ekibi) gibi çalışma guruplarında aktif görev almamaları ile ilgili sorunlar yaşamaktadır.

15. Okul müdürleri taşımali gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olmasından dolayı bu öğrenci velileri ile iletişim sorunu yaşanmaktadır.

16. Okul müdürleri taşımali gelen öğrencilerin evlerinin okula uzak olması sebebiyle bu öğrenci velilerinin resmi bayram ve anma programlarına katılamamalarına ilişkin sorunlar yaşamaktadır.

17. Okul müdürleri taşımayla gelen öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere (egzersiz çalışması, kurs, etüt çalışması vb.) katılamamasıyla ilgili sorunlar yaşamaktadır.

18. Okul müdürleri taşımali gelen öğrencilerin servis araçlarıyla yolculuk yapmalarına bağlı yorgunluk, bulantı, kusma, baş ağrısı vb. sorunlar yaşamaktadır.

24. Okul müdürleri taşıma merkezi okullarda iş yükünün fazla olmasına bağlı olarak öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışlarından kaynaklanan sorunlar yaşamaktadır.

25. Okul müdürleri taşıma merkezi okullarda iş yükünün fazla olmasına bağlı olarak okul yöneticilerinin (müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı) olumsuz tutum ve davranışlarından kaynaklanan sorunlar yaşamaktadır.

Öneriler

1. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla, taşımali ilköğretim uygulamasında görev almak isteyen araç şoförlerine yönelik kapsamlı (taşımacılık, çocuk ve öğrenci psikolojisi, ilk yardım, taşımali eğitim uygulamasıyla ilgili mevzuat bilgisi vb. konularında) bir kurs programı hazırlanıp bu kursta başarılı olanlara sertifika verilmelidir. Taşıma ihalesinin şartnamesinde, araç şoförlerinin bu sertifikaya sahip olması şartı yer almalıdır.

2. Servis araçlarına öğrenci dışında yolcu alınmaması, araç kapasitesi üzerinde öğrenci taşınmaması ve araç yetersizlikleriyle ilgili denetimleri birimlerince denetim kontrolleri düzenli yapılmalı ve gerekli cezai yaptırımlar uygulanmalıdır.

3. Milli Eğitim Bakanlığı, taşımali ilköğretim öğrencileri için verilen öğle yemeklerinin sağlığa uygunluğu, besin değeri, ihale bedeline uygunluğu, üretim koşulları ve miktarı konularında yönetmelik veya genelge ile standartlar belirlemeli ve bu standartlara uygunluğun denetlenmesiyle ilgili olarak İl Milli Eğitim Müdürlüklerine ayrıca Gıda Mühendisi ve Diyetisyen görevlendirilmelidir.

4. Taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini yiyebilmeleri için uygun yeri olmayan okullar tespit edilerek bu okullara yemek yenecek uygun yerler yapılmalıdır.

5. Taşıma işini gerçekleştiren araçlara önceden belirlenecek günler için kendi güzergahlarında yapacakları ek seferler karşılığında ek ödeme yapılarak, taşınan öğrencilerin velilerinin okulda düzenlenen rutin veli toplantılarına ve resmi bayramlara gelebilmelerine imkan sağlanmalıdır.

6. Taşınan öğrencilerin ders dışı etkinliklere (egzersiz çalışması, kurs, etüt çalışması vb.) katılabilmeleri için, ders dışı etkinliğe katılacak öğrenci sayısına bağlı olarak taşıma ihalesi kapsamında ayrıca araç tahsisi yapılmalıdır.

7. Taşınan öğrencilerin okul ve sınıf ortamına uyum sağlayabilmeleri için Norm Kadro Yönetmeliğinde gerekli değişiklikler yapılarak genel öğrenci sayısına bakılmaksızın her taşıma merkezi ilköğretim okuluna en az bir Rehber Öğretmen kadrosu tahsis edilmesi ve Rehber Öğretmen atamalarında da bu okullara öncelik verilmesi gerekmektedir.

8. Taşıma merkezi okullarda diğer okullara göre iş yükü fazla olduğu için, bu okulların yönetici ve öğretmen kadrolarına zamanında ve öncelikli olarak atama yapılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bölümü (2015). "Taşımali İlköğretim Okulu Bilgileri"
- Akyol, Avni (1991). *Neden Niçin 8 Yıllık Zorunlu Eğitim*. Ankara: Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası.
- Altunsaray, Abdullah (1996). "Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi (Balıkesir Örneği)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Arı, Asım (2003). "Taşımali İlköğretim Uygulamaları (Uşak Örneği)". Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:23, Sayı:1, Sayfa:101-115.
- Ayhan, Serap (1993). "Zorunlu Eğitimde Çevreye Dönük Etkinlikler". Zorunlu Eğitim Sempozyumu, sayı:1,1993.
- Baş, Mehmet (2001). "Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları (Bolu İli Örneği)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, İ. Ethem (1974). "Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları ve Çözüm Yolları". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Başaran, İ. Ethem (1983). *Temel Eğitimi ve Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, No:112.
- Başaran, İ. Ethem (2006). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.92
- Bostan, Fikret (2005). "Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Toplam Kalite Uygulamasının Değerlendirilmesi (Tunceli ve Elazığ İllerinde Bir Araştırma)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. (<http://sosyalbilimler.cu.edu.tr/tezler/893.pdf>), (Erişim Tarihi: 05/02/2010).
- Büyükboyacı Şengül. (1998). "Taşımali Eğitime İlişkin Yönetici, Öğretmen, Veli Görüşleri". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Büyükkaragöz Savaş, Şahin Hasan ve Sulak Hidayet (1994). "Taşımali İlköğretim (Konya İlinde Bir Araştırma)". Konya: Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu.
- Büyükkaragöz Savaş, Şahin Hasan (1995). "Taşımali İlköğretim Uyg.". Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:19, Sayı:96.
- Eurybase (2010). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi, 2007/08*. Directorate-General for Education and Culture, The Information Database on Education Systems in Europe. (http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/eurydice/eurybase/pdf/section/TR_TR_C4.pdf), (Erişim Tarihi:05.05.2010).
- Gültekin, Mehmet (1998). *Eğitim Bilimlerinde Yenilik*. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1016. (<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1266/unite05.pdf>), (Erişim Tarihi: 10.10.2009).
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1961.93
- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2003). Resmi Gazete, 25212, 27 Ağustos 2003.
- Kabaş, Nuray (2006). "Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar (Bolu ili örneği)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karakütük, Meliha (1996). "Taşımali ilköğretim ve sorunları (Sincan İlçesi Örneği)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavak, Yüksel (1997). *Dünya'da ve Türkiye'de İlköğretim*. Ankara: Pegem

Yayınları.

- Kefeli, Serpil (2005). “*Normal, Yatılı ve Taşımali İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması (Mudurnu İlçesi Örneği)*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- MEB (1994). *Temel Eğitim Pilot Projesi Uygulama Programı*. Ankara: APK.
- MEB (1999a). *Sayısal Veriler Milli Eğitim 1999*. Ankara:APK.
- MEB (1999b). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim -2-*. Ankara: APK.
- MEB (2001). *2001 Yılı Basında Milli Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2002a). *2002 Yılı Basında Milli Eğitim*. (<http://www.meb.gov.tr/Stats/Apk2002/501.htm>), (Erişim Tarihi: 12/10/2009).
- MEB (2002b). “Taşımali eğitim ve İstanbul-Fenertepe İlköğretim Okulu” konulu Milli Eğitim Bakanlığı’nın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na gönderdiği 12.04.2002 tarih ve B.08.0.APK.0.03.05.00-03/1293 sayılı Soru Önergesi Cevabı. (<http://www2.tbmm.gov.tr/d21/7/7-6198c.pdf>), (Erişim Tarihi: 12/10/2009).
- MEB (2005). *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.94
- MEB (2010a). *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2009/2010*. Ankara: MEB Yayınlar Daire Başkanlığı. (http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2009_2010.pdf), (Erişim Tarihi: 10.03.2010).
- MEB (2010b). *Taşımali İlköğretim Şubesi*. (<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=sube&id=13>), (Erişim Tarihi: 01/02/2010).
- MEB (2010c). *Taşımali İlköğretim Şubesi*. (http://iogm.meb.gov.tr/files/2009_2010_tasimali_ilkogretim.xls), (Erişim Tarihi: 15/02/2010).
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). Resmi Gazete, 1457, 24 Haziran 1973.
- Özalp, Reşat ve Ataünal, Aydoğan (1977). *Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı*. İstanbul: Eğitim Matbaası.
- Özgün, Ayhan (2007). “*İstanbul’da Taşımali Eğitimin Okul-Veli-Öğrenci Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, Necip (1997). “*Taşımali İlköğretim Uygulamasında Sayısal Gelişmeler, Güçlükler ve Çözüm Önerileri*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Recepoğlu, Ergün (2006). “*Taşımali İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Olan İlköğretim Okullarının Sorunları (Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli Örneği)*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şişman, Mehmet (2005). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Taşımali İlköğretim Yönetmeliği. (2000). Resmi Gazete, 24021, 15 Nisan 2000.
- TÜİK (2009). *Türkiye İstatistik Yıllığı 2009*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası. (<http://www.tuik.gov.tr/yillik/yillik.pdf>), (Erişim Tarihi:05/05/2010).
- TÜİK (2010). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2007 ve 2008 Yılı Nüfus Bilgileri. (<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>), (Erişim Tarihi: 05/05/2010).
- Varış, Fatma (1998). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: AlkımYayıncılık.
- Yılmaz, Erdal (1998). “*Taşımali İlköğretim Uygulaması (Kırşehir İli Örneği)*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.